

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr.

V administraciji prejemati velja:

Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za jeden mesec 1 gld.

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.
Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in oznanila (inserate) vsprejema upravništvo in ekspedicijski v
„Katol. Tiskarni“, Vodnikove ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo.

Vredništvo je v Semeških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izveniši nedelje in praznike, ob pol 6 uri popoldne.

Štev. 286.

V Ljubljani, v četrtek 12. decembra 1895.

Letnik XXIII.

Katoliška ljudska stranka.

Poslanec Dipauli je v predzadnji seji državnega zbora pojasnil vzroke, zakaj da so nekateri nemško-konservativni poslanci osnovali katol. ljudsko stranko. Pri tem je tudi pojasnil načela in taktiko nove stranke. Mej drugim je dejal: Mi nismo opozicija quand même; mi bomo vse vladne predloge radi pretresali in tudi vsprejeli, ako bomo spoznali, da so koristni za nas in naše krščansko ljudstvo.

Mi bomo vse popolno nepristransko presojali ter si zavarujemo samo svojo neodvisnost na zgoraj nasproti vladi, kakor tudi na spodaj. Črte politike, katero spoznamo kot pravo, se bomo držali ter od nje ne odstopili ne na desno ne na levo kakor tudi ne pred javnim mnenjem, ako bi se to poskušalo. Rojeni iz ljudstva in živeči mej ljudstvom menimo, da je naša dolžnost javno se truditi za zahteve ljudstva in sodelovati pri delu za socialno preobnovo, katere steber naše države, kmetijski in meščanski stan, potrebuje, ako nas je volja, da se sploh vzdrži srednji stan. Kedor pazljivo spremlja borbe v svojih strokah pešajočega obrtnega stanu, kedor vidi, s koliko silo se zaganja socialna demokracija na naše kmetijske prebivalce, njemu mora biti jasno, da je minul čas praznih fraz, akademične dobrohotnosti in enket, da treba pričeti z resnim delom. Hannibal ante portas! V kolikor je na nas, trudili se bomo za tako postavodajalstvo, s katerim se urno odstranijo vsaj najhujše krivice.

Država neobhodno potrebuje katoliško stranko za socialno preobnovo nasproti kapitalizmu; v tem smo jedini s krščansko-socialnim gibanjem. Nemo goče nam je pozabiti zasluge in zmage te stranke nasproti skupnemu sovražniku in čestokrat smo obžalovali, da jednostranski barvani nazori najdejo to,

kar nas loči, namestu da bi iskali ono, kar nas druži.

Se predobro se namreč spominjam onih časov liberalne vsemogočnosti, ko so liberalci vprizorili poulične izgrede, ter skušali vreči Hohenwartovo ministerstvo, dobro še vem, kako se je takrat Dunaj kot trdnjava liberalizma priporočal avstrijskim narodom v posnemanje.

In mi naj bi ne bili hvaležni oni stranki, ki je z neumornim delovanjem zadela liberalizem v srce, ki je oprostila javno mnenje more židovskega časopisja, katera se je zdelo nepremagljiva, ki je ljudstvo vrnila krščanstvu ter poživila versko zavest. Kedor hoče, da Avstrija ostane katoliška, kedor je voljan nasproti sedanjim razmeram in internacionalni okrepiti cerkev in državo za bližnje hude boje, kedor hoče velike množice produktivnih stanov gmotno in duševno rešiti iz krempeljev socialne demokracije, z jedno besedo, kedor ni za požidovljenje, tak mora biti hvaležen stranki, ki se je požrtvovalno in nesebično trudila za domoljubni namen, svojo domovino zopet pokristjaniti in osrečiti njene prebivalce.

Javno priznam, da taktike te stranke nismo vselej odobraval. Dobra stvar ne potrebuje nobenih dvomljivih sredstev. V tem oziru imamo mi svoje tradicije, katerim se nečemo izneveriti. Obstrukcija, turbulentni prizori, nedostojni izrazi in fakijska opozicija, vse to nam je tuje. Treba, da se vrne mir, ki je za delo najbolj potreben.

Že ime katoliške stranke izključuje vsako trdovratno narodno stališče. Mi bomo, kakor smo bili do sedaj, vsem narodom jednako pravični. V katoliškem taboru so vsi narodi dobro došli! Pri tem pa tudi ne bomo pozabili, da je prebivalstvo nemških alpskih dežel ono, ki je bilo že od nekdaj jedro naše skupine.

S tem da zboljšujemo narodno gospodarsko stanje in žalostne socialne razmere, menimo, da boljše služimo svojemu narodu, kakor da bi se ogrevali za narodno bujno geslo, ki bi bilo tudi Nemcem v Avstriji lahko nevarno.

Naša stranka mora in hoče biti ljudska stranka v besede pravem pomenu. Ne štejte naše neznatne čete tukaj v zbornici, štejte množice, ki stoje za nami, stotisoče, ki nas navdušeno pozdravljajo ter se radujejo naše politične neodvisnosti. Nam se ne bleste nobene službe upravnih svetnikov, nobena odlikovanja in časti, jedino kar nam ljudstvo dati more, to je njegova ljubezen in spoštovanje, in to si upamo tudi pridobiti. Mi nismo pristaši nauka o vsegamogočnosti države, državi dajmo, kar je njene, Bogu kar je božjega, a tudi ljudstvu, kar je njegovega. Mi tudi nismo pristaši nauka o ljudski vsemogočnosti. Mi nismo mnjenja, da bi bilo ljudstvo polnoletno samo na dan volitve svojega poslanca in da bi potem ne imelo nobene pravice glede svojih zahtev razgovarjati se s svojim zastopnikom.

Mi tudi nismo nazadnjaki. Ona stranka, ki se imenuje liberalna, ne more odvreči od sebe krivde, da vzlasti zadnji čas ni dejanski spolnovala liberalnih načel. O razglasu glede uradnikov se je v liberalnem časopisju nepopisno navduševalo; ker je temu razglasu nasproti tudi sedanje ministerstvo zelo hladno, zato je naša dolžnost, ne mirovati, dokler se ne umakne razglas, s katerim si lahko spoštovanemu stanu izrazi nezaupanje.

Reklo se nam je včeraj, da se imamo za vse liberalne pravice, kar jih imamo, zahvaliti liberalni stranki. Jaz pa sem bil dosedaj vedno tega mnjenja, da se imamo za vse politične pravice zahvaliti pred vsem blagodušnosti našega cesarja in gospodarja.

LISTEK.

V božični nōci.

(Igrokaz v treh dejanjih. Prevel Jos. Vole.)

V. prizor.

Zrnc in Brinšek sama.

Zrnc: Da, ti se boš čudil, kako sta že zrastle. (Trčita.) Na zdravje in dolgo življenje!

Brinšek: Prav tako tebi. A zdaj mi povej, zakaj si jo tako na tihem in nanagloma pomaknil iz našega kraja?

Zrnc: Čuj, to je bilo pa takó-le: Šel sem bil v prestolno mesto in vložil prošnjo, da bi smel stopiti pred cesarja, kar se mi je milostno dovolilo. — Pokleknil sem pred Njegovim Veličanstvom in s solznimi očmi mu razodel dogodek s sinom in ga prosil, da zmanjša sinovo kazen. In Veličanstvo, dobro in blago, kot je bilo vedno, sinu ni zmanjšalo le kazni, marveč pregledalo vso kazen. — Da bi se pa izognil neljubi govorici, prodal sem nagloma svoje posestvo in se preselil s sinom v mesto. — Vidiš, to je bil vzrok, da sem tako na tihem odšel.

VI. prizor.

Prejšnja. Robert, Janko in France.

Robert: Spoštovani oče Brinšek, tu vam

predstavljam trdko Zrnčevo: bratje France, Janko in Robert.

(Janko in France se priklonita.)

Janko in France: Prisrčno pozdravljeni!

Brinšek: Ej, ej, kot čvrsta mlada moža vaju zopet vidim. Saj pravim: mladina skokoma hiti za nami in kliče: Prostor, prostor!

Robert: Nikakor, oče Brinšek, na širnem svetu je dovolj prostora za mlado in staro.

Brinšek: Gospodiča me gotovo več ne poznata. Oče Brinšek sem, če se še kaj spominjata nanj, ki je vaji nekaj ujškal na kolenih. Kar načuditi se ne morem, da sta tako zrastle.

Robert: Da, in reči vam moram, da sem prav zadovoljen z njima. Složnemu našemu sodelovanju treba pripisati, da se je naša trdko tako visoko povzpela. — Vsem delavcem dovolim danes delopust in malo božičnega veselja jim hočem napraviti. Voditelja tovarne naj pridefa! (Joža odide.) Videli bodete, oče Brinšek dva moža, ki vam nista povsem neznana — videli ste jih že jedenkrat pred leti. Povem vam, da se nanje smem zanesti kot náse; v ogenj gresta zame, če treba. In zdaj — no seveda, da se bodete tudi vi udeležili naše veselice.

Brinšek: O gotovo, z veseljem, če mi dovolite.

Robert: Ne samo dovolim, prosim, prosim.

VII. prizor.

Prejšnji. Rustan in Makso v delavski obleki.

Robert: A, tu sta moja dva zvesta prijatelja. Poglete ta dva obraza: ta črn, ta rujav — pekel in vice.

Brinšek: I, to sta ona dva mornarja. Kajpak, da ju poznam, barva jih izdaja.

Robert: Oba sta se omikala v zadnjih desetih letih. — Poklical sem vaji, da vama sporočim, da kanim nocoj, ker je sveti večer, prirediti delavcem malo veselje. Kdor more, naj precej ostane tū, kdor zdaj ne more ostati, vrne se morda lahko kasneje. Prosim, da to delavcem sporočita. (Odideta.)

Brinšek: Kdo bi si bil mislil, da bodeta ta dva, ki sta bila nekaj tako izgubljena, še kdaj v korist človeški družbi.

Robert: O verjemite mi: v duši vsakega človeka, naj si bel ali črn, skrita je dobra in slaba kal. Če jamete gojiti dobro kal, vzgojite dobrega človeka; če gojite slabo, ne smeta se čuditi, če vzgojite izprideno človeče. Sam sem britko skušal, kako moč imajo dobri in slabi ljudje do človeškega srcá. A hvala Bogu, dobra kal je tudi v meni prišla do vratu in danes smem veselo vzklikniti: Delo rodi blagoslov!

Brinšek: In kdo bi si bil mislil o vas, nekdanjem neugnanem in bojaželnem mornarju,

5 9 45 M. M. Pa.

Govorilo se je včeraj o „hribu“ in girondistih. Meni so obojni zoperni. Včerajšnji govornik gotovo ni hotel zagovarjati girondistov, kateri so le prejeli zaslužen kazni, kajti oni so glasovali zato, da se kralj umori.

Mi moramo biti državo ohranjujoča stranka, toda mi smo mnenja, da se mora to umevati prav in svobodoljubno. Liberalci so nas dolgo časa razkričevali kot neliberalne, zato ker je bil njih liberalizem le verski in nepolitičen. Verski liberalizem je prav dobro označil Drumont rekoč: Les juifs sont libres penseurs dans les religions des autres.

Liberalna stranka je v zadnjem času mnogo izgubila na svojem blesku glede razglašene o uradnih, o volilni preosnovi itd. Končal pa je govornik z zahtevom, da je katoliška stranka stranka reda in zakona ter da bo vsikdar delovala za koristi ljudstva in njegov razvoj.

Državni zbor.

Na Dunaju, 11. decembra.

V današnji seji je prvi nastopil posl. Naberger, ki je opomnil ministerskega predsednika na obljubo, katero je izrazil v svojem nastopnem govoru, da bode namreč branil narodne manjšine, ter kazal na mnogostevilne krivice, ki se godijo slovenskemu prebivalstvu v Trstu in okolici v narodnem in materijalnem oziru. Slovenski jezik se povsodi zapostavlja; slovensko ljudsko šolstvo je v jako žalostnem stanju in na celem Primorskem ni niti jedne slovenske ali hrvatske srednje šole. Po njegovem mnenju se bode orientalsko vprašanje preje in ugodneje rešilo, nego šolsko vprašanje na Primorskem. Peštni in finančni uradi imajo samo italijanske napise in v Trstu se sploh vse zasleduje, kar ne trobi v italijanski rog. Konečno govori za ustanovitev okrajnega glavarstva za tržiško okolico in predlaga dotično resolucijo.

Posl. Romanek z uk povdarja, da je prva in najvažnejša vladina naloga davčna preosnova. Dalje pojasnjuje, kako krivično so razdeljene politične in narodne pravice ter pripomni, da imajo mej osmimi avstrijskimi narodnostmi prednost le tri, namreč: Nemci, Poljaki in Italijani. Vse drugače se pa godi Rusinom, katerih je blizu 3 milijone in imajo samo tri svoje srednje šole in niti jednega učiteljskega. Rusinski jezik so pregnali iz vseh uradov, posebno se pa zanemarja v upravi. Nadalje omenja govornik posledice zadnjih deželnozborskih volitev v Galiciji, za katere si je stekel grof Badeni kot gališki namestnik zelo malo zaslug. Ravno te volitve so vzrok, da se je poostriło narodno nasprotje in da je ves vpliv prešel v roke radikalnih elementov.

Kako velika razburjenost vlada sedaj mej gališkimi prebivalstvom, je razvidno iz tega, da bode jutri došla pred najvišji sedež deputacija 150 Rusinov, koder bode izrazila svoje pritožbe glede zadnjih volitev. Ker se je pa pokazala nova vlada kot vlada avtokratizma in brezobzirnosti, tedaj naj se

da bodete kedaj še tako premišljen, ugleden tovarnar.

Robert: O zdaj uživam srečo, o kateri nikdar nisem sanjal.

Brinšek: Tako je prav, to rad čujem. Ne pa óno večno vzdihovanje in stokanje, ki je današnji navadno. Kamor stopiš, tožijo ljudje čez svoj stan in to ponajveč taki, katerim kar nič ni treba.

Robert: To so nezadovoljnejši. Dajte jim vse zaklade sveta, pa bodo še stokali. Jaz pa sem zadovoljen s tem, kar imam, in če mi Bog to vzame, pričnem iznova. Skrbim za se, a ne zabim tudi bednega težaka. Zato je pa mir in zadovoljnost vladar v meni in okrog mene.

Brinšek: O koliko zemljanov vas zavida za to —

Robert: Zavidajo? Potem si zavidajo lastno srečo, katere si ne privoščijo, ker si je privoščiti nočejo. Bog je dal vsakomu, kolikor potrebuje in nikdo se ne more pritožiti, da mu je prepičlo odmerjeno. Uporabi vsakdo svoje moči, izpoznavaj svojo nadarjenost, bodi si dušno ali telesno, razmotri namen svojega življenja in vsakdo bo spoštoval in prav cenil svoje življenje. — Toda oprostite mi — popolno pozabljam, da imam gosta, prijatelja v hiši, s katerim bi se moral meniti o ljubem domu, a ne o stvarih, katerih oba skupaj ne moreva predrugačiti. (Začujejo se koraki.)

(Konec alié.)

vse stranke, katerim je na srcu ljudska volja in blagor, zjedinijo zoper njene naklepe.

Tretji govornik posl. Fournier v daljšem govoru zavrača raznovrstne napade na kapitaliste ter našteva mnoge koristi, ki izvirajo iz umetno naloženega denarja za razne stanove. Potem pa preide na pogodbo z Ogersko ter polemizuje proti posl. Dipauliju in Steinerju. Govornik izjavlja, da bode liberalna stranka trdno se oklepala pogodbe z Ogersko, ker uvidi v njej nedotakljiv del sedanje ustave in ker noče, da bi se spremenila dualistična ustava v federalistično. Na to omenja naglega razvoja gospodarskih razmer v onostranski polovici ter pripomni, da je bil ta razvoj le vsled tega mogoč, ker ima ogerska vlada v ljudstvu večino in toraj lahko izvede vse svoje nazore, mejtem ko so nasprotno našo vlado v njenem delovanju vedno ovirali narodni boji. Konečno izraža željo, naj bi se kmalu dovršila sprava mej Nemci in Čehi.

Posl. dr. Pacak polemizuje proti nekaterim točkam predgovornika, ter pripomni da se mora ob enem z Českimi rešiti tudi moravsko vprašanje, kajti šele potem, ko se odpravijo vse krivice na Moravskem, je mogoč mir na Češkem. Da so Nemci bili zadovoljni s pogoji l. 1890, je razumljivo samo ob sebi, ker bi si bili pridobili s tem še več ugodnosti, kar pa češki narod gotovo ne more odobravati.

Konečno omenja članka v „Fremdenblattu“ ter pripomni, da tudi Mladočehi ne bodo spremenili svojega stališča in se bodo strogo ravnali po načelu kralja Václava, ki je povdarjal, da se mora dobro z dobrim in slabo s slabim povračevati. Ako hoče ministerstvo pridobiti si zaupanje češkega naroda, mora pokazati svojo dobro voljo tudi v dejanjih in vendar jedenkrat že jenjati samo govoriti o pravičnosti.

Poslanec Wachnianin pojasnjuje neugodne gospodarske razmere v Galiciji, katerih posledica je tako ogromno izseljevanje kmečkih prebivalcev ter apeluje na ministerskega predsednika, naj kmalu izvede potrebne preosnove. Omenjajoč političnega položaja pozdravlja govornik vladno izjavo gledé dobrohotnosti do narodnih manjšin. On je prepričan, da bode vlada uvaževala upravičene zahteve.

Poslanec Weber z veseljem pozdravlja zadnji govor poslanca Treuinfelsa ter pojasnjuje nekatere točke, katerih se ta v svojem govoru ni dotikal.

Na to se posvetovanje zaključuje.

Poslanec Biankini in tovariši interpelujejo naučnega ministra gledé pomnožitve cerkv in župnišč v Dalmaciji.

Prihodnja seja jutri.

Politični pregled.

V Ljubljani, 12. decembra.

Državni zbor utegne že danes končati generalno debato o državnem proračunu. Po seji se snidejo načelniki klubov, da sklenejo, ali naj se takoj prične nadrobna razprava. Večina načelnikov je za to, da se nadrobna razprava takoj nadaljuje. Pred Božičem utegne priti še na vrsto predloga o reviziji zemljiškega katastra. Dne 20. decembra bode zadnja seja.

Konservativni klub je imel v nedeljo sejo, v kateri je vsprejel v klub princa Friderika Švarcenberga ter vzel na znanje izstop barona Morseya. Kot govorniki v proračunski debati so se doslej oglasili opat Treuinfels, princ Švarcenberg in Zulkan. Klub je sklenil, v zbornici zahtevati, da se hitro reši predloga o reviziji zemljiškega katastra.

Na Dunaju se bodo nove občinske volitve vršile že meseca februarja. Dotični razglas objavi uradni list že prihodnjo nedeljo. Obe stranki sta že pričeli živahno agitacijo.

Občinske volitve v Gradcu. V torek je volil prvi razred. Liberalni kandidatje so dobili do 1000, kandidatje obrtniške stranke po 340 do 343 glasov. Obrtna stranka je zmagala v tretjem, liberalna v drugem in prvem razredu. Graško mesto je pokazalo, da ima nemški liberalizem še trdna tla med „inteligenco“, vendar pa so se nasprotja med konservativci in liberalci jako zbrusila. Čudno pa je, da imajo graški obrtniki razmeroma jako malo glasov. Kakor povsod, so tudi graški uradniki volili z liberalno stranko.

Dva nova ministra. V parlamentarnih krogih se govori, da bode sekcijski načelnik v naučnem ministerstvu, dr. Rittner, ki je izdelal novo volno reformo, v kratkem imenovan ministrom za

Galicijo, podmaršal Gutenberg pa prometnim ministrom.

Poljska ljudska stranka je imela v nedeljo v Tarnovu shod, katerega se je udeležilo 85 odposlancev, mej njimi več poslancev. Predsedoval je dr. Levakowski. Znani Stojalowski je nasvetoval, naj se stranka imenuje krščansko-socialna. Več govornikov je pobijalo ta nasvet, češ, da stranka v Galiciji noče verskega boja. Konečno so sklenili, da bodo spopolnili sedanji demokratski program.

Poraz italijanske vojne v Afriki je jako vznemiril politike v Rimu, kajti izgubili so dve bitki ker sta bila premagana poveljnika Toselli in Arimondi. Prvi je prodril s 1500 možmi na jugu do Ambe Aladi, na severni strani pa je bila nastavljena druga močna četa pod poveljstvom generala Arimondija. Nenađoma planejo na Tosellijeve čete abesinjski vojaki, ki so bili v veliki večini, ter jih popolnoma zajamejo. Kmalu na to je Toselliju prišel na pomoč Arimondi s svojimi četami, toda, predno je došel na bojno polje, prišli so ga od vseh strani abesinjski vojaki ter ga zapodili v beg. Po dobljeni zmagi so zasedle nasprotniške čete vse pokrajine, katere so si priborili v zadnjem času Italijani. Boj pri Ambi Aladi je trajal od 6. ure zjutraj do 4. popoldne. Na italijanski strani je padlo po poročilu „Agencia Stefani“ blizu 3000 mož, mej njimi major Toselli in deset častnikov. Višji poveljnik general Baratieri ima sedaj samo 12.000 mož, mejtem ko šteje nasprotna armada še 20.000 bojnikov. Treba bode toraj še večjega števila italijanskih vojakov, ako hoče general Baratieri zopet si prisvojiti sedaj izgubljene pokrajine. Italijanska vlada je v včerajšnji seji poslanske zbornice naznanila, da bode takoj odposlala tri bataljone vojakov na pomoč.

Slovstvo.

Knjige družbe sv. Mohorja za l. 1895.

Ocenili Cirilski.

5. Pod lipo. Spisal Jožef Stritar. To je naslov zelo lični in skrbno sestavljeni knjižici, s katero hoče družba sv. Mohorja ustreči zlasti mlajšim udom. Ti bodo seveda najprej pogledali podobe. V obče so preproste, a ljubeznive in slikajo večinoma kmečko življenje. Le nekatere ženske niso prav narodno oblečene. — Prvi del obsega kratke štirikitišne pesmice. Pesnik z malo krepkimi potezami opisuje življenje na kmetih in spremlja otroka od domače hiše do šole. Nekatere pesmice so prav ljubke; pozna se jim, da so Stritarjeve, na lepi pravilni obliki. Prizori so veseli, celo šalivi, drugi žalostni. Pesnik skuša vzbuditi v čitatelju veselje do življenja na kmetih, v mladi duši pa usmiljenje do cvetlic, do živalij in do ljudi. Stritar kaže tudi tu svojo nadarjenost kot lirik, n. pr. v krasni pesmici „Večerna molitev“. — Drugi del obsega prozajčni spis „Griški gospod“. Kot pripoveden spis ima premalo jednote. Čita se kakor zbirka moralizirajočih govorov „Griškega gospoda“. Zadnje poglavje je brez pomena za ostala; nepotreben sin „Gr. gospoda“ in njegova Francozinja. Veronika ne bo umljiva manjši mladini. A krasen je jezik tega spisa. Stritar je mojster v gladkem pripovedovanju, a tu se vidi, da je pisal še s posebno skrbjo. Pač so govori navadno predolgi, pripovedovanje preveč razpleteno, a vključ temu se bere spis lahko in prikupljivo; lahko rečemo, da imamo malo spisov, kateri bi bili v jezikovni obliki tako dovršeni. Spis je v prvi vrsti vzgojevalen. Tu Stritar podučuje mladino v onih naukih, kateri so po njegovih mislih najbolj potrebni za pravno življenje: uči najprej usmiljenja do živalij, spoštovanja do starišev, kaže pogubnost kvart, tobaka in žganja, priporoča hvaležnost za dobroto, gostoljubnost, usmiljenje z reveži in čisto slovensčino, da si narod opomore gmotno in pravno, naj sadi drevje, daje denar v hranilnice in se naj uči peti. To je Stritarjeva morala. Vse prav lepo, vse podpisemo, a ako je to že vse — potem je ta morala jako šibka in nedostatna. A ker nikdo ne more dati več, nego ima, smo zadovoljni s tem delom Stritarjevim in je radi priporočimo ljudstvu. Prepričani smo, da bo blagočejno vplivalo zlasti na mladino, ker bo ljudstvo čitalo z vernim duhom te moralne predpise in bo iskalo v njih globokejši in vzvišenejši pomen, nego ga je imel pisatelj, ko jih je pisal. Zakaj Stritarjevi morali je podlaga čustvenost in strah pred časno izgubo, našo ljudstvo pa ve, da je trdna podlaga pravosti v neprememljivem božjem zakonu. Ziva beseda in mično pripovedovanje bodeta pač naša mnogo hvaležnih bralcev.

S tem smo popolnoma objektivno ocenili knjigo samo — brez ozira na to, da je Stritarjeva. A Stritar nas sili sam, da jo primerjamo z njegovimi prejšnjimi spisi. Ne glede na to, da je Stritar, odkar nam je podal svoja zbrana dela, popolnoma znana in karakteristična prikazen v našem slovstvu, sili nas k natančnejši oceni tudi to, da je „Griški gospod“ očitno nadaljevanje „Gospoda Mirodolskega“.

Kdo ne pozna v griškem gospodu Korenu nesrečnega Radovana, kateri pride kot doslužen profesor domov na Grič, da z modrostjo, katero si je pridobil v dolgem življenju z bridkimi izkušnjami, poboljšuje ljudstvo! Sveda ona sitna ženska družba: Breda, Zora, Jarinova — je umrla v devetnajstih letih, saj je bila za družbo sv. Mohora piegospoka! Tudi o grozovitosti slovenske duhovščine se ne govori več in o ženski emancipaciji, ampak jedenkrat se omenja celó Bog, dasi mimogredé, in v dveh pesmicah se tudi molí. Vsa čast gospodu Stritarju, če je krenil na to pot; a odpustil nam bo, da smo se, čitaje one vrstice, spomnili, kako se je norčeval iz „pobožnega“ Triglavana. Tudi smo se spomnili, da je Stritar nekda pel o neumrjivosti človeške duše:

„Iz želje vere nam rodi se nada;
Tako je svet zadobil čut najblaži!“

(„Dun. Zvon“ 1877. 257.)

In še marsikaj bi se dalo navesti za karakteristiko Stritarjeve morale.

Prostosti volje Stritar ne taji več, kakor jo je nekda tako odločno zanimal v „Zorinu“, ampak jo izrečno priznava (str. 102.), tudi lepo govori, da je moči premagati izkušnje (str. 150.). A sledovi drugih zmot iz prejšnjih let se poznajo tudi še v tem delu.

Ne le preučeni prirodoslovce „Ivan z Vrha“ („Zvon“ 1878), ampak tudi Stritar je bil nekda — dasi posredno po Schopenhauerju — v ozki zvezi z darvinizmom. Iz teh časov mu je še ostalo sočutje in simpatizovanje z živalmi, katero mu je še vedno jedro moralnosti. O Bogu Stvarniku ne vé ničesar, a o psičku vé, da „umen je, le govoriti ne zna“ (str. 53), in krava je „boljša“ od človeka, ker iz same dobrote ne nasadi na rogove onega, ki jo bije (56.). Zato pa „Griški gospod“ ne je živali, tudi če mu Broda prinese izvrstno pripravljenega petelina (str. 130.) in sploh se petelinu pri njem zakolje le iz usmiljenja, kadar si zlomi nogo! A na čast gospodu Stritarju priznamo, da vsaj bistvene enakosti med človekom in živaljo več ne trdi, kakor je včasih („Zbrani spisi“ VI. 60.).

„Idealist“ Stritar je bil nesrečen v borbi zoper materijalizem v slovenskem slovstvu, zato, ker se njegov „idealizem“ sam ni povspeg visoko. Tudi sedaj še se nekako boječe izogiblje vsake prilike, ko bi lahko pokazal, da je res „krščanski idealist“. Na pr. str. 49.: „Tončku so mati umrli. Tovariš ga ne more drugače potolažiti, nego da mu da kóse iz gošče, nožiček, desetice, košek jagod, kos potvice.“ Jako lepo, gniljivo, — a višje se Stritar ne povspne.

Bodi dovolj primerjanja! Stritar je svoje stališče proti veri sam označil, zapisavši na str. 160.: „Kaj govori... božja zapoved, veš; ni potreba, da bi ti jo ponavljal in razlagal jaz, ki nisem duhovnik.“ Zato označimo vzgojeslovno vrednost te knjige kratko s tem, da imenujemo njene nauke lajiško moralo. Mnogo lepega je v knjigi, a Stritar je ostal v naših očeh še vedno tak, kakoršen je bil, vsaj v glavnih potezih.

S to ceno lepi knjižici nismo hoteli škodovati. Saj preprosti bralec, ki ne pozna Stritarjevih nazorov, katere je pokazal v prejšnjih spisih, ne bodo jih v tej knjigi iskali in menda tudi ne našli. A zdi se nam načelne važnosti, da vsaj izobraženo občinstvo natanko vé, kaj je in kaj ni pisatelj, kateri je nekda gospodoval v našem leposlovju in ima še sedaj velik vpliv.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 12. decembra.

(Enketa.) V torek popoldne se je vršila enketa o regulacijskem načrtu ljubljanskega mesta, ki sta ga izdelala inženirja Hrasky in Duffé. Enkete so se udeležili: vladni svetnik Rühling, dež. odbornik dr. Schaffer, dež. inženir Klinar, predsednik kranjske branilnice Jos. Luckmann, župan Gras-

selli, mestni odborniki Hrasky, Hribar, Petričič, Ravnikar, dr. Staré in Šubie, mestna inženirja Duffé in Koch, stavbeni podjetniki Faleschini, Tönnies in Treo.

(Odlikovanje.) Obratni ravnatelj avstrijskih železnic Teodor pl. Scala je odlikovan z redom železne krone tretje vrste.

(V deželno bolnišnico) so meseca novembra vsprejeli 425 bolnikov. Prištevši iz prejšnjega meseca preostalimi je bilo 617 bolnikov. Od teh je bil 201 ozdravljen. Umrlo jih je 29. Koncem novembra je ostalo v bolnišnici še 260 bolnikov.

(Orožne vaje deželnih brambovcev.) K orožnim vajam bodo prihodnje leto poklicani: a) Vsi leta 1895, 1892 in 1889 naravnost k deželni brambi potrjeni, če niso že nad 16 tednov bili pri vajah; b) vsi iz stalne armade k dež. brambi premeščeni leta 1885 potrjeni rezervisti; c) l. 1891 k dež. brambi potrjeni, ki niso doslužili 12 tednov, l. 1890 potrjeni, ki niso doslužili 16 tednov, l. 1888, 1887, 1886, 1885 in 1884 potrjeni, ki niso služili nad 16 tednov; d) l. 1895, 1892, 1889 in 1888 k dopolnilni rezervi potrjeni, izvemši one rezervoike zadnjih dveh letnikov, ki so služili nad 8 tednov; dalje oni v l. 1894 in 1893 potrjeni, kateri dosedaj niso še nobene orožne vaje napravili.

(Popravek.) V dopisu „iz volišča v Postojni“ dne 23. novembra je bil imenovan g. Matija Petrič kot tisti, ki je po razglasu izida volitve v prednji sobi zakričal „perest“. Ker urar Petrič v privatnem pismu na prijatelja slovesno in odkrito izjavlja, da je on tisti dan ves čas sedel v svoji delavnici ter šele pozno zvečer storil prvi korak po trgu, prekliče mo to nam samim neljubo pomoto. V volilni dvorani se je prav dobro čul krepko izraženi „perest“ in zašumelo je mej volilci ime „Petrič“, a to je bil neki drugi Petrič. Naj je že ta „perest“ veljal g. Zelenu ali Modicu, živita naj obadva prav dolgo in vrlo zastopata svoje volilce.

(Tatvina.) Nepoznan tat je hotel predinočnim okraati kapelo sv. Frančiška Ks. pri sv. Jakobu, kjer se ravno njemu na čast obhaja devetdnevica. Ker so ravno v pondeljek pobrali denar iz škrinjice Frančiškove kapele, jo je pustil na miru, zato je pa ugrabil svetinjo, misleč, da je gotovo srebrna; a ker je radi širokega stalca ni mogel lahko skriti pod obleko, jo je prelomil in odvezel svetinjo, stalce pa pustil pod oltarno ograjo. Z ukradeni svetinjo si tat ne bode nič pomagal, ker je bila plehata.

(Volila.) V St. Jerneju umrli župnik Jan. Vovk je volil za ubožni zaklad v St. Jerneju 200 gld., v Leskovcu 146, v Sv. Križu pri Kostanjevici 146, v Catežu 76, v Leščah 78, na Dovjem 75, v Šmihelu 69, za novo šolo v St. Jerneju 100, za šolske potrebe ondi 100, za župnijsko cerkev v St. Jerneju 400 gld. itd.

(Osepnice) so se prikazale v Dolenji Vasi, Ribnici, Gorenji Vasi, Rakitnici, Prigorici in Kotu. Doselej sta umrla dva otroka.

(Tatvina.) Posestniku And. Samsi v Spodnjem Zemonu so neznani tatje dne 25. novembra odnesli okoli 965 gld. v bankovcih.

* * *

(Iz Celovca) dne 11. dec.: Vincencijeva družba je imela minulo nedeljo svoj letni občni zbor, ki je pokazal, kako blagodejno, dasi na tihem, deluje to društvo, ki vzdržuje tudi deško sirotišnico in zavetišče za dečke, ki obiskujejo ljudske šole. — Isti dan je praznovalo pevsko društvo „Eintracht“ petdesetletnico svojega obstanka z velikim koncertom in obedom. Kakor vselej pri takšnih priložnostih se je nad mero povzdigovalo nemstvo in nemška pesen.

* * *

(Vsled krive prisege — nagloma umrl.) „Hrvatski Branik“ piše: Lazar Kuračič, pravoslavnega veroizpovedanja, je tožil pri mitroviškem sodišču neko staro ženico radi dolžnih 60 gld. V sredo 4. t. m. je bila sodnijska obravnava, pri kateri je starka trdila, da Kuračiču niti vinarja ni dolžna, dočim je ta dokazoval imenovani dolg. Prišlo je do prisege. Ko so se prižgale sveče in ko je Kuračič pristopil k sv. razpelu, rotila in prosila ga je starka, naj nikar krivo ne priseže. Kuračič je ostal trdovraten, položil je jedno roko na križ in izrekel besede: „Tako mi Bog pomaga.“ Toda v tem trenutku se

je zgrudil nezavesten na tla. Ko so ga služabniki prinesli na hodišče, je bil že mrtev. Kuračič je bil imovit mož. — Zopet strašen dokaz ostre pravice božje.

Društva.

(Vabilo na Volaričev večer.) Kate-rega priredi slov. delavsko pevsko društvo „Slavec“ v soboto, dne 14. decembra 1895. l. v vrtnem salonu pri „Maliči“. Iz posebne prijaznosti sodeluje slavni tamburaški zbor „Ljubljanskega Sokola“. — Vspored: 1. Zvezna, 2. Colničku, 3. Vzvečer, 4. Moja domovina, 5. Slovanski svet, 6. Eno devo le bom ljubil, 7. Na ples. (Napevi Hrabroslava Volariča.) Mej posameznimi točkami udarjajo tamburaši več komadov. Čisti dohodek je namenjen Volaričevi rodbini. Vstopnina za osebo 30 kr.; preplačila se z ozirom na blagi namen hvaležno sprejemajo. Začetek ob polu 9. uri zvečer. — N. B. Preplačila se bodo na željo častitih darovalcev v listih objavila — K mnogobrojni udeležbi vabi najljubnejše odbor.

Telegrami.

Dunaj, 11. decembra. Pri današnjem posvetovanju klubovih načelnikov, kateremu je prisostvoval tudi ministerski predsednik grof Badeni, se je sklenilo, da se nadaljuje podrobna razprava o budgetu do božičnih počitnic in mej tem časom reši nekaj manjših predlogov, namreč zakon glede dovolitve naknadnega kredita za mangarje v Trstu, zdravstveni zakon, davčni provizorij, kredit za zidanje poslopij za srednje šole, vladno predlogo glede odpisa hišno-dohodninskega davka, predlog glede določitve hišnega davka za predmestja, načrt zakona glede vreditve profesorskih plač in drugi. Predlog Mladocéhov, naj se prekine posvetovanje o budgetu in naj se postavi na dnevni red domovinski zakon, se je odklonil.

Dunaj, 11. decembra. Razni listi poročajo, da bode imenovan ministerski svetnik v finančnem ministerstvu, Winterstein, sekcijskim načelnikom.

Dunaj, 12. decembra. (Poslanska zbornica.) V današnji seji se nadaljuje debata o državnem proračunu. Finančni minister Bilinski izjavi, da se vlada popolno strinja z mnenjem zbornice glede nujne predloge glede pokojnin za uradnike in njihove vdove. Vlada je pa nadalje voljna zvišati plače uradnikom, v kolikor je potrebno z ozirom na posamezne uradniške vrste in njihove potrebe, in bode v to svrhu kmalu predložila zakon glede dobave potrebnih sredstev. Ta vladna naredba ni v nobeni zvezi z agitatoričnimi in političnimi oziri ali bližnjimi volitvami. Glede izjave ministerskega predsednika o stališču uradnikov pripomni minister, da se njegove besede ne smejo tolmačiti tako, kakor da bi bili uradniki vladni slugi, marveč da morajo ti zastopati koristi države in vlade, mej katerima ni nobenega razločka.

Pariz, 11. decembra. Danes je izročil predsednik Faure kardinalske insignije novoimenovanim kardinalom in pri ti priliki povdaril nado, da bodo novoimenovani kardinali delovali za potrebe in zahteve demokratičnega družabnega reda.

Berolin, 11. decembra. Povodom razpuščenja socijalno-demokratičnih društev je bilo včeraj zvečer dvanajst shodov, na katerih so govorniki Bebel, Liebknecht in Singer ostro ugovarjali vladni naredbi. Mnogobrojni poslušalci so soglasno vsprejeli predlagane resolucije.

Monakovo, 11. decembra. Poslanska zbornica je s 111 proti 4 glasovom vsprejela načrt zakona glede zavarovalnic za živino. Proti glasovali so samo socijalni demokratje.

Monakovo, 11. dec. Državna zbornica je vsprejela danes vojaški proračun.

Kolonija, 11. decembra. Kardinal Melchers je umrl za pljučnico.

London, 11. decembra. „Reuters-Office“ se 9. t. m. poroča iz Carigrada, da se v

Menjalnica bančnega zavoda

Wien,

I. Bezirk

Stefansplatz,

Nr. 11, Parterre

Schelhammer & Schattera

Najbolje priporočena
za preskrbljenje vseh
v kurznem listu
zaanamovanih
menic in vrednostij

notranjem Armenije neprestano požigajo in ropajo armenske vasi. Revščina je neznosna. Večina prebivalcev je ubežala na gore, da se reši vednih napadov.

Glasgov, 11. decembra. Štrajk delavcev na ladjetehalnicah se je polegel danes, ker se jim je dovolila večja plača.

Carigrad, 11. decembra. Danes se je objavilo sultanovo pismo, s katerim se odobruje izstop Goltz-paše iz turške službe.

Bern, 12. decembra. Zvezni zbor je izvolil radikalca Lachenala iz Genfa zveznim predsednikom za leto 1896.

Izvirnik: Giesshübl Sauerbrunn, želez. postaja, zdravilno kopališče pri Karlovih varih. Prospekti zastonj i franco.

GLAVNO SKLADIŠTE
MATTONIJEVE
GISSHÜBLER
najčistije lužne
KISELINE

ki se po izreku medicinskih avtoritet s posebnim vspehom rabi pri boleznih: motenem prebavljenju, želodčnem kataru, slabem želodcu, pomanjkanju slasti do jedi, zgagi itd., ter katarih v sapilih, zasliženju, kašlju in hripavosti. 6 50

Henrik Mattoni v Giesshübl Sauerbrunn.

Umrli so:

10. decembra. Tomaž Potokar, delavčev sin, 5 let, Karolinska zemlja 21, bronchitis capillaris. — Alfonsa Lindtner, uradnikova hči, 9 mesecev, Križevniški trg 7, ošpice. — Marjeta Kralj, gostija, 84 let, Dunajska cesta, baraka, ostarelost. — Franc Pibrove, tovarniškega uradnika sin, 7³/₄ leta, Kolo-dvorske ulice 20, legar.

Tuji.

10. decembra.

Pri **Stora**: Fattinger, Mandl, Sonnenfeld, Düller z Du-naja. — Schmidek iz Nove Gradiške. — Feigstock iz Mar-calija. — Ilits iz Trutnova. — Kurelić iz Pedene. — Gav-rilovič iz Petrinja. — Katferich, Eisenzapf, Wiener iz Trsta. — Gabršek iz Gorice. — Leder iz Grada. — Krauss, Ter-potitz iz Trbovelj. — Orlić iz Tinjan. — Martinic iz Gra-čiča. — Dolenc iz Kranja. — Presl iz Donče. — Žagar iz Prezida. — Gnezda iz Idrije. — Roth iz Kočevja.

Pri **Maliču**: Hirsch, Harth, Clavenbach, Eisentädter in Bruckner z Dunaja. — Engelmann iz Grada. — Köstner iz Gor. Mozolja. — Pavlovič iz Srbije. — Elsbacher iz Laškega Trga. — Klaus iz Linca. — Würzer z Reke.

Pri **Lloydu**: Herman iz Maribora. — Šaro iz Planine.

Pri **Južnem kotodvoru**: Wellver iz Maribora. — Topolšek iz Zagorja. — Augner iz Judenburg-a

Pri **avstrijskem caru**: Kramar iz Št. Vida. — Ančič iz Trnja.

Meteorologično poročilo.

Dan	Čas opa-zovanja	Stanje barometra v mm.	Tempera-tura po Celziju	Vetrovi	Nebo	Mokrina v 24. urah v mm
11	9. zvečer	738.2	+2.8	sr. sever	oblačno	0.0
12	7. zjutraj	738.8	+2.0	sl. sever	oblačno	
	2. popol.	736.8	+5.5	"	poloblačno	

Srednja večerajša temperatura +3.9°, in za 5.0 nad normalom.

„Sicara“

730 5

Sidro Liniment. Capsici comp.

iz lekarnе Richter-jeve v Pragi

priznana izvrstno bolečine olajšujoče ma-zilo je dobiti posodica po 40 kr., 70 kr. in 1 gld. v vseh lekarnah. Zahteva naj se to sploh priljubljeno domače zdravilo kar kratko kot 726 70-1

Richter-jev liniment s „sidro“

ter sprejme iz previdnosti le v steklenicah z znano varstveno marko „sidro“ kot pristao.

Richter-jeva lekarna
pri zlatem levu v Pragi.

Lekarna Trnkóczy, Dunaj, V.

Doktorja pl. Trnkóczy-ja zeliščni sirop

imenovan tudi

sok za prsi, pluća in zoper kašelj

prirejen iz

planinskih zelišč in lahko razstop-ljivega vapnenega železa.

Steklenica z navodilom o porabi 56 kr., 12 stekl. 5 gld.

Dobiva se v 734 2

lekarni Trnkóczy-jevi
poleg mestne hiše v Ljubljani.

Posilja se z obratno pošto.

Lekarna Trnkóczy v Gradou.

Stanarinske knjižice

za stranke
z uradno potrjenimi
določbami hišnega
reda v slovenskem in
nemškem jeziku, z
razpredelbo za vpla-
čevanje stanarine, vo-
dovodne in mestne
doklade, dobé se ko-
mad po 15 kr., 10
komadov vkup 1 gld. v
Katol. Tiskarni
v Ljubljani.

Katoliška Tiskarna

priporoča raznovrstne

vizitnice

po nizki ceni.

Auer-jeva luč.

50%
se prihrani
na plinu.

Auer-jeva luč.

Najcenejša,
najlepša,
najbolj
prijetna luč.

Auer-jeva luč.

Cena svetilke 5 gld.
brez strešice in montaže.
Dobiva se v 656 15-9
plinovi tovarni.

Auer-jeva luč.

Dunajska borza.

Dné 12. decembra.

Skupni državni dolg v notah	110 gld 30 kr.
Skupni državni dolg v srebru	100 30
Avstrijska zlata renta 4%	121 75
Avstrijska kronska renta 4%, 200 kron	100 05
Ogerska zlata renta 4%	121 75
Ogerska kronska renta 4%, 200 kron	98 75
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	1020
Kreditne delnice, 160 gld.	370 25
London vista	121 65
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	59 52 ¹ / ₂
80 mark	11 90
90 frankov (napoleonador)	9 65 ¹ / ₂
Italijanski bankovci	44 50
C. kr. cekini	5 74

Dné 11. decembra.

4% državne srečke l. 1854, 250 gld.	147 gld. 50 kr.
5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	157 50
Državne srečke l. 1864, 100 gld.	193
4% zadolžnice Rudolfove želez. pe 200 kron	98
Tisine srečke 4%, 100 gld.	141 50
Dunavske vravnave srečke 5%	130
Dunavsko vravnavo posojilo l. 1878	107 60
Posojilo goriškega mesta	112
4% kranjsko deželno posojilo	—
Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	98 75
Prioritetne obveznice državne železnice	219 50
južne železnice 3%	166 60
južne železnice 5%	131
dolenjskih železnic 4%	99 50

Kreditne srečke, 100 gld.	204 gld. 50 kr.
4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	129
Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gld.	18
Rudolfove srečke, 10 gld.	23
Salmove srečke, 40 gld.	68 50
St. Genois srečke, 40 gld.	70
Waldsteinove srečke, 20 gld.	53
Ljubljanske srečke	24
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	165 25
Akcije Ferdinandove sev. železn., 1000 gl. st. v.	3390
Akcije tržaškega Lloyda, 500 gld.	470
Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	101
Dunajskih lokal. železnice delniška družba	60
Montanska družba avstr. plan.	84
Trboveljska premogarska družba, 70 gld.	160
Papirnih rubljev 100	129 62

Nakup in prodaja

vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd.
Kavarovanje za zgu: pri krebanjih, pri iskanju
najzmočnejšega dobitka
Kalandna izvršitev naročil na borzi.

Menjarnična delniška družba

„MERCUR“
Wollzeile št. 10 Dunaj, Mariahilferstrasse 74 B.

Pojasnila v vseh gospodarskih in finančnih stvarih,
potem o kursnih vrednostih vseh spekulacijskih vrednostnih
papirjev in vestni sveti za dosego kolikor je mogoče visocega
obrestovanja pri popolni varnosti
naloženih glavnice.